

FAVENTE J E H O V A H

DISPUTATIO P H Y S I C A

De

T E R R A

Quam

Cum Amplissima, in Nova & Regia Academia CHRIS-
TI NÉA, qua Abogia est, Facultatis Philosophicae

consensu ac approbatione, Examini

subjicit publico

M. SVENO L. FOLKENIUS
NERICIENSIS.

Respondente

J O H A N N E L. KLINGIO

S. R. M. tis Stipend. Nerichiâ-Sveco.

Ad diem 21. Martij Anni 1646. In Auditorio
Majori, horis antemeridianis consvetis.

Psal. 24, 1.

Domini est Terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & uni-
versi qui habitant in eo.

Item 2. Paral. 16, 9.

Oculi Domini contemplantur univsam terram.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald / Acad. Typogr. 1646.

Admodum Reverendo in Christo patri ac Domino,

DN. JOHANNI MAT-
THIÆ, S. S. Theologiæ Doctore celeberrimo, in-
clytæ Diæceseos Stregnensis Episcopo longè dignif-
simo, Patrono ac Promotori suo, pià observantià re-
verentèr ac perpetuò colendo.

Nec Non.

VIRIS REVERENDIS & CLARISS: SA-
cri ejusdem Consistorij Assessorib. ac Consistorialib.
digniss. Fautoribus, Præceptoribus ac Promoto-
rib. suis ætatem honorandis atq; suspiciendis.

*Disputationem hanc Physicam in grati animi teste-
ram, submissè & officosè offert & dedicat*

Johannes L. Klingius Respond.

Prodromus.

TRactatio de Terra matre omnium ut aspectu pulcherrima, ita indagine mentis dignissima: Quid enim pulchrius, quid suavius ac utilius esse potest quam Elementi istius aliqualem habere cognitionem, ex quo quis nascitur, alitur, in quo vivit, per quod reficitur, & in quod tandem revocatur & reconditur. Aqua subeunt in imbres dicente Plinio lib. 2. c. 63. rigeſcunt in grandines, tumescunt in fluctus, precipitantur in torrentes: Aër densatur nubibus furit procellis. At Terra benigna, mitis, indulgens, usq; mortalium semper ancilla, quæ cuncta generat, quæ sponte fundit, quos odores, saporisq; quos succos! quos tactus! quos colores! quam bonâ fide creditum fœnus reddit! Quæ omnia nostri causa alit. Verum cum priori anno de corpore naturali cœlesti publicè disseruimus, haud in conveniens videtur, si presentis anni curriculo (juxta ordinem creationis Gen. 1. v. 1. In principio creavit Deus cælum & terram) materiam de Terra sub incudem Disputationis revocaverimus. Impremis v. Deum fontem omnis sapientia & intelligentia pro felici successu devotè sequenti hoc disticho rogamus, quò dignetur conatui nostro ex alto benedicere nobisq; suâ gratiâ adesse;

Altitonans actus, rege consilio optime nostros,
Hocce opus ut laudi seruiat omne tuæ,

THE S I S I.

Merè dicitur à Philosophis, quod natura siue essentia alicujus rei investigetur tam per Definitionem quam per Divisionem: Definitionem

quod attinet, duplex nobis occurrit perpendenda nomi-
nis sc. *Et Rei*. Sed cum omnis cognitio sit ex pra-
cognitione nominis, idcirco Onomatologia seu Defi-
nitio nominalis tria nobis exhibens, utpote Etymolo-
giam, Homonymiã & Synonymiam, pramittitur.

II. I. Etymologia sive notatio; vox Terra
alijs derivatur à tero quod teratur; alijs v ab inusitato
vocabulo teretudine seu rotunditate dicitur.

III. II. Homonymia matrix illa errorum è
voce terra excutienda venit, cum nihil sit quod magis
impediat rerum intelligentiam ac equivocatio. Acci-
pitur Terra vel Theologicè vel Philosophicè.
Theologicè sumitur 1. Pro contento in terra, ut
Gen.6. Corrupta est terra coram Deo, &c. 2. Pro eo
quod ex terra ortum est. Ut Gen.3,19. Terra es & in
terram reverteris. 3. Pro aeterna beatitudine, quæ
dicitur terra nova, terra viventium. Esa. 66,27. 2.
Pet.3. Apoc.21. Psal.27. & 126. Philosophicè ac-
cipitur 1. Vulgariter pro regione aliqua particulari,
ut Terra Svecica, Fennonica, Germanica, &c. 3. Me-
taphoricè pro abjecta familia, unde terra filij o'im
dicebantur, qui ex obscurp. & ignoto genere fuerunt
prognati. 3. Geographicè pro globo aquam simul
cum terra complectente. 4. Physicè 1. Pro corpore
fossili, quod de natura minerali participat & à succis
est distinctum quale est creta, terra sigillata, &c. 2.

Pro

*Pro corpore simplici v. Elemento terra, à reliquis se-
parato, quæ acceptio hujus est loci propria.*

*IV. III. Synonymia. Terra alijs nominibus
apud Philosophos insignitur. 1. Mater magna, quod
germina, plantæ &c. Ex ea nascatur, quod nos nascent-
es excipiat, natos alat, denatos novissime ut mater
operiat & in gremio suo q: foveat. 2. Vesta quia ex-
terius varijs floribus, herbis, arboribus, frugibus &c.
q: vestiatur, vel quia vi sua Stet. juxta Ovid.*

Stat vi terra sua, vi stando Vesta vocatur.

*3. Bona quod omnia ad victum, bona ferat. 4. Fauna,
quod faveat omnium animantium usui. 5. Omnium
Philosophorum consensu vocatur Terra orbis, ob ro-
tunditatem suam. Unde Imperatoribus & Regibus tan-
quam insigne præfertur pomum rotundum, ut significet-
ur eos Terræ, quæ rotunda est, dominari.*

*V. Hæc de Onomatologia dicta sufficiant; Nunc
v. properamus ad Pragmatologiam.*

*VI. Terra est Elementum firmissimum, crassis-
simum & gravissimum, frigidum atq; siccum, à Deo
ex nihilo creatum, inq; medio mundi immobile colloca-
tum; ut sit matrix ac domicilium corporum mixtorum
animatorum & inanimatorum. Hæc data Defini-
tio commodissime in Genus & Differentiam resolvitur.*

*VII. Generis loco ponitur Elementum. Quod
a. Terra sit Elementum hoc Syllogismo probari potest.
Cui convenit Definitio ei etiam definitum; at Definitio
elementi convenit terræ F. & definitum. Major est Ca-*

non Logicus Minor v. sequenti roboratur prosyllogismo: Elementum est corpus naturale simplex homogenseum sub cœlo contentum &c. Atq; terra est corpus naturale simplex homogenseum sub cœlo contentum E. est Elementum. Minor hujus Prosyllogismi confirmatur sequentibus rationibus 1. Corpus est Terra, quia constat ex materia & forma. 2. Naturale, quia natura gaudet. 3. Simplex dicitur non quod careat materia & formâ, sed quod non ex alijs speciebus corporis naturalis sit compositum, in quas dissolvatur.

VIII. Altera pars definitionis est Differentia, quæ è causis & affectionibus desumitur. Causæ duplices sunt 1. Externæ, ut efficiens & finis. 2. Internæ, ut materia & forma; de quibus in sequenti sermo erit.

IX. 1. Efficientem causam terræ infallibiliter asserimus esse Deum, à quo omnia creata sunt, attestante scripturâ S. Gen. 1, 1. In principio creavit Deus cœlum & terram. Psal. 134. v. 3. Benedicet tibi Jehova è Tzijone, qui fecit cœlum & terram. Plura parallela loca ad ferre non ducimus necessarium, cum nemini Christianorum dubium esse possit, quin Deus sit creator Terræ, &c.

X. 2. Altera causa externa occurrit, quæ est finis. Terram ob finem aliquem creatam esse nemini ambiguum esse potest. Finis enim movet efficientem ad agendum, unde si terra causam efficientem ha-

beat

beat, finem quoq; habebit; aliàs frustra ageret causa efficiens, quod nequaquam de Deo dicendum est. Finis a. Terræ duplex constitui potest; ultimus nimirum & subordinatus. Ultimus est ipsius Dei gloria, si enim totum hoc universum, idcirco & terra ad gloriam ipsius declarandam tendit. Prov. 16, 4. Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus. Subordinatus finis eſſe poteſt vel Generalis ſeu communis, vel proprius.

XI. 1. Communis eſt, ut cum coelo & reliquis Elementis univerſi machinam abſolvat ac compleat, ſitq; materia corporis mixti. 2. Proprius, ut ſit ſubjectum ſuarum affectionum, ultimoq; tandem, ut ſit ſedes omnium rerum gravium nempe ſublunarium.

XII. Internæ cauſæ Eſſentiam conjunctim non diſjunctim dantes ſequuntur, quarum prima eſt Materia, de qua varias ſovent opiniones Philoſophi. Quod autem concernit Materiam terræ conſtituendæ aſſerimus illam nullam fuiſſe: juxta illud: Materiam noli quærerere nulla fuit. Terram v. conſtitutam ſive creatam materiam habere in dubium non vocatur, cum omne corpus naturale materiam habeat; terra eſt corpus naturale & major patet quia materia & forma ſunt cauſæ corporis naturalis. Minor inde probatur, quia terra eſt ſubſtantia, at ſi eſt ſubſtantia, erit vel ſpiritus vel corpus, non ſpiritus & corpus. Unde

deliquet terram esse substantiam & quidem comple-
tam. Præterea, quidquid quantum est, id materiam
habet, terra est quanta &c. Propositio liquet, quantitas
enim materiam insequitur; Assumptio est per se cla-
ra. Hactenus probatum dedimus Terræ materiam
dari, quanam a. & qualis illa sit, in subsequenti sollici-
ti erimus.

XIII. Materiam Terræ quod spectat ostendit sacer
codex terram primo quidem & immediate ex ni-
hilo esse creatam. Gen. 1, v. 1. In principio creavit
Deus cælum & terram. Rom. 4, v. 14. Deus creavit ea
quæ non sunt sicut ea quæ sunt. Heb. 11, 3. Fide intelligim⁹
coagmentata esse secula verbo Dei, quæ sententia in
in prisca Judæorum Ecclesia recepta fuit; uti apparet
ex 2. Macab. lib. c. 7. v. 28. Ubi mater alloquitur fi-
lium suum; peto à te fili inquit, ut respiciens in cælum
& terram, & videns omnia, quæ in eis sunt, agnoscas
Deum hæc fecisse ex ijs quæ non erant & humanum
genus ita factum esse. Compositionis v. materiam
quod attinet, dicimus illam esse simplicem & puram
materiam cujus essentiam nulla ingreditur forma.

XIV. Altera causa interna est ipsa Forma, quæ
substantialis & propria recte statuitur, per quam ter-
ra est id quod est, & à cæteris Elementis alijsq; rebus
distinguitur, quanam autem & qualis illa sit, non po-
test ab infirmitate intellectus nostri declarari, cum nul-
la forma substantialis per se incurrat in sensum, & ni-
hil

bil sit in intellectu, quod prius non fuerat in sensu: Hinc itaq; Formam per propria nonnulla accidentia nobis notiora describimus quæ accidentales forma nuncupari possunt, quatenus formam nos latentem quodammodo demonstrant & terram ab alijs Elementis secundario distinguunt.

XV. Haftenus de causis Terræ tam externis quam internis actum est, nunc ejus affectiones delibandæ, succedunt.

XVI. *1.ma Affectio est Firmitas.* Maximè firma est Terra, quia omnium animantium, plantarum, arborum, Metallorum, aquarum, aliorumq; corporum sedes ac firmamentum est: Nihil stabile in undis, procumbunt arbuta, titubant virgulta, cunctaq; minitantur ruinam. Terra sola fulcrum existit, quò tuto onera ac moles corporum & animalium sustinentur. Aves non modo pedes in ramulis vel surculis figentes deprehendimus titubare, & haud recto stare talo; Verum etiam alia mobilia mobilibus innixa lapsu ruere præcipiti. Nec non in lutosâ humo aut rupta glacie, si quis incedit, labitur, cum nulla fermè in hisce firmitas detur cui innitantur. Firmitas itaq; Terræ adscribitur maxima, ut quieti & motui corporum idonea sit.

XVII. *Alterâ affectio terræ, est crassities & quidem summa, liberum enim alijs corporibus transitum negat, crassa quidem est aqua cedit tñ. piscibus cedit na-*

vibus & hominibus. Sola terra cedere nescit, ac fortissima robor a sustentat, ipsa quoque atomi terra cum alijs aliorum Elementorum atomis collata semper crassiores existunt.

XVIII. Tertia occurrit affectio gravitas v. z. summa, cum ad intimum locum delabi contendat, & infra aquas demergatur. Portio terrae immissa aquae fundum petit, ut experientia dicitur, per cavernam terrae missa deorsum labitur ad usque tendendo deorsum & ad centrum terrae inclinando. Quod a. in superficie superiore multa gravia quiescant ex impedimento est & sustentaculo, quo remoto quodvis ad imum pergit. Penus etiam seu promptuarium fertilissimum, atomos igneas, aqueas sulphureas aliisque id genus suo coarceat sinu. Omnis generis Metallis lapidibus, gemmis, plantis & animalibus onusta est. Luxuriant montes, campi; colles valles & convalles, innumeraque subinde parturiunt mira natura miracula.

XIX. Quarta est Frigiditas, de qua inter Philosophos haud levis est controversia, quidam enim contendunt Terrae summam competere frigiditatem, aquae v. remissiore: Illi hoc praesertim trimembri utuntur Syllogismo: Quod est 1. gravissimum. 2. a fonte caloris remotissimum 3. & ad ignem extingvendum aptissimum, illud est frigidissimum. At terra talis est. E. Verum quod spectat hunc Syllogismum tribus medijs terminis constantem, putamus illum non esse magni ponderis & momenti, & quidem imprimis ad primum mem-

me nihil respondemus, quod sibi constare non potest,
 Gravia quamvis corpora nonnulla sint, non protinus
 frigida, sicut nec levia calida. Levem deprehendi-
 mus nivem, nec tñ. propterea calidam; Gravem sci-
 mus hominem esse nec tñ. frigidum. Papyrus cum
 comburitur levisissima remanet materia, quæ, tñ. cali-
 dissima non est. Pulvis est levis & tñ. non calidus.
 Deinde ad alterum membrum syllogismi respon-
 detur negando: Quod à sole est remotissimum illud
 nō statim est frigidissimum: Sol n. calefacit non forma-
 liter sed effective non in Sole sed à sole calor est. Ve-
 luti non in vino sed à vino ebrietas. Per Instantiam,
 in. responderi potest; Media aëris regio soli propin-
 quior est quam infima & tñ. non est calidior. Ter-
 tium deniq; membrum à nobis ita resolvi potest,
 dicendo non omne illud quod ignem extinguit frigidum
 esse. Ventus n. quantumvis calidus & siccus flam-
 mam extinguit. Fumus calidus & siccus candelam.
 Flamma major, flammam minorem; Proinde hoc
 membrum non procedit. Aqua n. longè aptior est ad
 extinguendum ignem, quam terra. Quod a. ignis
 terrâ extinguatur id magis suffocationi quam ejus fri-
 giditati adscribendum est quæ ratio vulgari experi-
 mento roboratur, ligna n. arctius lignis accensis appo-
 sita in fornace ignem extinguunt. Proinde sensum
 dimittere in ijs, quæ sensibus manifesta sunt, &

rationem quæreret infirmitas intellectus est. Sed cum sensus testentur aquam magis frigefacere quam terram, undè pro primo & adequato frigoris subjecto aquam agnoscimus. Quomodo quæsumus? Si terra frigidissima esset, ad usum, habitationem animantium in ea degentium apta & accommodata foret, cum vita animantium consistat in calore, cui excessus frigiditatis maximè contrariatur. Quomodo in terra conservarentur tempore brumali rapæ, olera & id genus alia si frigidissima esset.

XX. Quinta affectio Terræ, est siccitas. Existimant nonnulli Philosophi Terram esse Elementum Siccissimum quia suis ajunt terminis continetur facilimè, alienis v. difficilimè; Nos v. statuimus eorum probationem haud magni ponderis esse, deprehendimus n. ignem, qui siccus est imò siccissimus, termino proprio difficilimè terminari. unde malè è ratione termini siccitas definitur. Termini nunquam propter qualitates, sed propter quãtitatem corporibus tribuuntur. Si corpora propter humiditatem termino proprio difficulter terminantur, alieno verò facilè, cur ignis, qui humidus non est, difficilimè termino proprio terminatur, alieno facilè? Nos quidem non negamus Terram esse siccam, verum non siccissimam, qua qualitas igni competit, ignis n. maximè exsiccatur. Unde tale nequitur argumentum.

Quid.

*Quidquid maxime exsiccet illud est siccissimum, at
ignis maxime exsiccet E. est Elementum siccissimum.
Major probatur. Omnis n. operatio arguit for-
mam. Minor constat experientia.*

XXI. Sexta affectio est Figura, quam sphaericam
terrae adsignamus, suffulti sequentibus rationibus. **I.**
Si ab arctico sive meridie progrediamur versus se-
ptentrionem manifestum alium Horizontem conspici-
mus, & stella, quae prope meridiem lucebant, inci-
piunt occultari. Contra, ad septentrionalem plagam
incipiunt novae stellae apparere, quae antea latitabant.
Hoc a fieri non posset, nisi Terra esset rotunda: illud
etiam inditium est firmum, quod stellae citius oriuntur
& occidunt orientalibus, quam occidentalibus, illisque
prius quam bis dies illucescit & nox ingruit.

Deinde apparet in Eclipsi lunari, quae fit ab umbra ipsius
Terra; qualis namque est umbra, tale etiam est corpus; ut si um-
bra sit rotunda, etiam corpus est rotundum; & si est quadrata,
etiam corpus est quadratum. At umbra Terra quae impedit &
aufert luna lumen in Eclipsi, est sphaerica. E. & ipsa Terra est
sphaerica. Praeterea rotunditatem terra approbant ferme om-
nes Philosophi, ut indigitavimus in Thest. 4. Quartum de-
niq. argumentum firmissimum Sacer codex nobis suppeditat
Esai. 40, 22. Sedens inquit super globo terrae id est
Sphaerae, gyro vel circulo.

XXII. Neque rotunditati terrae officiant altis-
simi montes, valles & speluncarum concavitates, quia
terram hic non secundum partes singulas, sed secun-

dum se totam tractamus. Et sic respectu globi terre-
ni sunt instar rimule & minima arenula ad magnum
globum artificialem collata. Hinc liquet Terram
sphaericam esse 1. Non secundum Geometras,
qui omnimodam & planè perfectam rotunditatem ob-
servant, ex eo quod omnes lineæ ductæ à centro ad peri-
pheriam sint æquales. In Terra a. ejusmodi rotundi-
tas inveniri nequit, ob montes altius exsurgentes quam
valles, unde linearum nascitur inequalitas. 2. Sed se-
cundum Astronomos rotunditatem latè & minus
exactè perpendiculariter. Sic dicimus aliquem for-
mosa esse facie quamvis habeat verrucam: imò rotun-
ditatem non vitiant, Musca rotundo corpori insidens,
clavus rota infixus, futura eminens in pila; idem esto
judicium de montibus, qui respectu terra sunt instar
puncti.

XXIII. Nec sicco pede transire possumus, quod
quidam Philosophorum existiment valles & montes in
tempore diluvij primum esse genitos, eò quod tum terra
sit rupta & subducta ab aquis in mare præcipitantibus,
atque sic ante diluvium terram fuisse perfectè rotun-
dam arbitrantur; nostro v. seculo non sic. Quo-
rum sententiam improbamus, cum apertissima habea-
mus S. Scripturæ dicta, testimonium perhibentia mon-
tes ab exordio mundi creatos esse. Ut Gen. 7, 20. Gen.
8, v. 4, 5. & Ps. 90, 2. Quis enim credat homines bestiasq;
ante diluvium montibus planè caruisse, cum non solum faciant ad

ornatum totius universi, verum etiam multiplices maximeque necessarias utilitates habeant; conferunt enim ad cohibendum impetum ventorum, ad arcendos maris & fluviorum influxus, nec non ad rerum, quae in terra nascuntur copiam, &c. Observandum tamen est, nos non inficias ire cepisse novos quosdam montes tempore diluvij, & adhuc existere posse per maximam aquarum inundationem; Sed hinc non sequitur, quod nulli montes ante diluvium extiterint.

XXIV. Septima affectio est. Situs & positio terræ. Terram dicimus in medio universi sitam esse, & instar centri à cælo undique equaliter distare, atque potentiâ Divinâ sustentari; ut videre est Job. 26, 7. Qui extendit aquilonem super inane, suspendit terram super nihilum. Quem locum hunc in modum explicat Osiander; Terra in medio concavitate cæli quæ pendet, & in. nulli rei affixa est, ex, quâ pendeat, nisi ex immensa Dei potentia. Unde illud Poëta

Terra pila similis nullo fulcimine nixa
Aëro subiecto tam grave pendet onus.

Quæ assertio hisce roboratur rationibus. Nam omne corpus grave ad centrum tendit; Terra est corpus gravissimum, quod in Thesi 18. probatum est & id ipsum hoc modo etiam potest ostendi. Si terrea pondera dimittantur non secundum lineas parallelas descendunt, sed quò longius abeunt, eò magis sibi mutuo appropinquant, adeo ut si nullum interpositum esset impedimentum in centro concurrerent ibique quiescerent. Hujus mutua inclinationis, nulla alia causa datur quam
quod

quod singula pondera sua naturâ nitantur centrum occupare, quod non fieret, si in parallelismo nõ deficerent. Deinde si Terra non sit in medio universi erit extra medium, vel in axe vel extra axem quocunq; situ posito, semper sequerentur æquinoctia non apparitura eodem tempore omnibus hominibus terram incolentibus, & umbras, quæ in æquinoctijs projiciuntur, sole oriente & occidente in unam rectam lineam nõ desituras. Notum deniq; est Sex signa Zodiaci, semper supra terram esse, & totidem infra delitescere; coelumq; in duo hæmisphæria æqualia secari, & tempus antemedianum pomeridiano æquari. Plures qui hujus rei desiderat rationes consulat velimus Mathematicos.

XXV. Octava prodit affectio Quies. Terra in medio mundi immota perpetuo quiescit. Causa v. immobilitatis terra nativa ejus est gravitas, quæ cum sit maxima efficit ut terra locum maximè à cælo remotum & dissitum h.e. medium mundi expetat, ibiq; quiescat, nec nisi per violentiam inde detrudatur. Hanc assertionem non modo veritas sacrarum literarum confirmat. Ut Eccl. cap. 1,4. Terra in seculum permaneat. Psal. 104, 5. Fundavit Terram supra bases suas ne dimoveretur in seculum & perpetuum. Sic Jos. 10, 13. Solis statio pro summo habetur miraculo. Sed in testimonium sensuum, omnium n. patet sensibus Terram stare & Solem lunamq; cum reliquis stellis moveri. Si a. moveretur terra circulariter, in altum projecta non redirent perpendiculariter ad locum pristinum. Hinc sensum

di-

dimittere in ijs, que sensibus manifestè obvia sunt & rationem consulere, imbecillitas intellectus est.

XXVI. Nova tandem emergit affectio Magnitudo. *Quantitas* totius globi terreni considerari potest vel Relatè vel Absolutè.

XXVII. 1. Relatè in respectu ad cœlum, est terra instar puncti Physici. Quoniam unaquęq; stella etiam minima, quæ visu notari potest totam terram multoties magnitudine superat, ut Astrologi suis probant instrumentis, & tn. ut punctum in firmamento micat, unde Terra respectu Cœli multò minor erit.

XXVIII. 2. Absolutè & per se globus terrestris consideratus (ita tn. ut aquam includat) magnam satis & insignem habet molis quantitatem. Cum v. in Toes. 21. & 24. Certis argumentis probatum sit terram esse sphericam & centrum tenere universi, facile erit ipsius ambitum invenire. Ut si quis sub meridiana recta progrediatur in septentrionem & observet arcum cœlestem terrestri distantia duobus locis intercepta, respondentem ex altitudinis poli aut stella inerratis differentiâ; Quæ est ratio arcus cœlestis ad suum circulum majorem; ea est distantia duarum stationum ad telluris ambitum. At jam docent moderni Mathematici suis observationibus miliaribus 25. Germanicis aut stadys 500. partem unam maximi circuli correspondere; qualium totus est juxta eorum

bypothesin 360. gr. $\&$ ambitum Terræ esse miliarium Germanicorum 5400. stadiorum a. 180000. cujus ambitus hoc modo potest inveniri. Ut 1. gr. ad 15. miliaria, sic totus circulus 360. ad ambitum terræ 5400.

XXIX. *Invento sic ejus ambitu non difficile erit telluris diametrum inquirere; cum Mathematicis in propatulo sit, omnis circuli peripheriam ad suam diametrum habere propè rationem triplam sesquiseptimam; unde sic procedendum erit: Circumferentia 22. dat diametrum 7. quam diametrum dabit peripheria 5400. Operatione juxta regulam proportionis rectè peracta prodit telluris dimetiens miliarium Germ. 1718 $\frac{2}{11}$. stadiorum a. 57272 $\frac{8}{11}$.*

XXX. *Sic Definitione Terra delibata, ultimò restare videtur, ut de ejus divisione agamus, verum cum varios variorum auctorum libellos inspiciamus, experimur quasdam eorum terram in plagam orientalem, meridionalem, occidentalem $\&$ septentrionalem. Alios in Europam, Affricam, Americam. Multasq; totum hunc orbem in orbis partiales, regiones, regna, territoria, provincias, agros, civitates, urbes, oppida, castella, arces, emporia, vicos, pagos, villas $\&$ tuguria, distinguere. Nos a. suas divisiones Cosmographis, suas Geographis, suas Politicis, suas cæteris linquimus, $\&$ Terram prout à natura ipsa dividitur, dividimus. 1. Continens terra est solida sive firma, que tota sibi constat $\&$ coheret. 2. Insula est terra pars, que undiq; aquis alluditur, ut Gothlandia, Oslia, $\&$ c. 3. Peninsula est terra undiq; ferè aquis clausa, $\&$ non nisi angusto tractu continen-*

linenti annexa. 4. Isthmus est terra oblonga & angusta inter duo maria vel lacus existens. 5. Promontorium est mons in mari prominens, ejusq; altitudinem longè superat, dicitur aliis caput. V. g. caput bonæ spei. 6. Mons est terra eminens & in altum intumescens. 7. Collis est q; monticulus aliquis leviter assurgens & prominens. 8. Vallis est terra plana inter duos montes conclusa. 9. Convallis est terra undiq; collibus ac montibus interjecta & comprehensa. 10. Campus est terra plana à montibus & collibus libera. 11. Sylva est terra arboribus condecorata. 12. Littus seu ripa est terra, qua ab aquis tangitur. 13. Ora est terra mari finitima. 14. Portus est terra in mari sita, è qua merces exportantur, & in quam reportantur.

Materiæ huic nobilissimæ ventilationeq; dignissimæ, brevitati studentes finem iraponimus. Tibi ò Deus sempiternæ cœli terræq; conditor ac conservator humilimas agimus gratias, quod nos non modo creasti, sed & paternæ tuæ gratia in hisce terris sustentasti ac conservasti. Defende ò Deus benignissime Patriam nostram dulcissimam numine tuo sancto adversus omnium nostrorum inimicorum insultus, insidias ac impetus; fac ut nos in periculosissimo ac turbulentissimo huius vitæ pelago navigium vitæ nostræ ita dirigamus, ut tandem te duce in portum cœlestem, terram vz. novam, ac terram viventium læti ac triumphantes veniamus, ibiq; cum omnibus sanctis te collaudemus.

COROLLARIA.

Præter hujus Disputationis Materiam scitu jucundam ac necessariam, mantissæ loco sequentes addimus quæstiones.

1. An cognoscat Deus res creatas omnes, quæ sunt in mundo? Affir.
2. An Angeli cognoscant futura, ut & cogitationes humanas? Affir. Dist.

- Rv Diss. Tripl.
3. An Anima rationalis sit immortalis? Affir.
 4. An Ethica ex scriptis dextrè Philosophantium tradita, sit in Scholis Christianorum toleranda? Affir.
 5. An Mundus secundum substantiam, an verò tantum secundum qualitates destruendus sit? Affir. prius. Neg. post.
 6. An omnis operatio sit â Formâ Aff. Dist.

Ornatissimo atq; Politissimo,

Dn. JOHANNI L. KLINGIO.

De TERRA Physicè & doctè disputanti
paucis hisce amicè gratulabar.

Terra dedit nobis ortum: Dat vivere terra.

Unde queant homines, brutaq; planta itidem.
Terram calcamus: Terraq; recondimur olim;

Transactò cursu terra cubile manet.

Ergò juvat meritò, Klingi suavissime, terram.

Pendere: quò ad coelum dulce paretur iter!

Terram cum tractes, animus non terrea captat;

Qua solum terra filius omnis amat.

FORMAS vidisti quot homo tenet Imperiorum;

Ortum nunc partumq; hospitium, requiem.

Ingenij pergas vales formare colossos;

Terra licet corpus, non tamen hosce premet.

L. mq;

MICHAEL O. WEXIONIUS,

P. P.